

הכשירים, מפני שסבורים לעצמם שעושים מצוה [ואעפ"י שנידום — סוברים כפרה הוא שעושים לנו החכמים, ומותר לנו לחלל יום טוב בשביל המצוה ולישב בנידוי].
אפשר שלפי דעה אחרונה, אינם ראויים לנידוי (עפ"י מוצל מאש ט-ע).

כל הפסולים הללו אינם כשרים בין לעדות ממון בין לדיני נפשות. כן דייקו (כו): מסתם משנה בעדיות, וכרבי מאיר ולא כרבי יוסי שסבר שהחשוד לדיני ממונות אינו חשוד לנפשות].

דף כז

גז. א. עד זומם — מאימתי נפסל לעדות?

ב. האם עד זומם פסול לכל העדויות שבתורה?

ג. האוכל נבלות לתאבון — האם כשר לעדות?

ד. האוכל נבלות להכעיס — האם כשר לעדות?

ה. הנשבע לשקר — האם נפסל לעדות?

א. עד זומם, לאביי נפסל משעה שהעיד שקר, ולרבא — רק משעה שהזומם. לפי לשון אחת דין תורה הוא זה — שאין לך בו אלא משעת חידושו ואילך. ולפי לשון אחרת טעמו של רבא משום הפסד לקוחות שלקחו בין העדות להזמה. לפי טעם זה הוא הדין כשפסלום בגזלנות או כשהזומם אחד העדים ע"י שנים. אבל לפי הטעם הראשון הואיל ואין באופנים אלו חידוש — נפסלים למפרע.
הלכה כאביי שעד זומם למפרע הוא נפסל. [וזה אחד ממשנה מקומות שהלכה כמותו כנגד רבא — יע"ל קג"ם].

יש מי שכתב שגם אם העיד עדות אחרת קודם לעדות שהזומם עליה, בתוך כדי דיבור לה — עדותו בטלה [וה"ה לנפסל מחמת עבירה, העדות שהעיד בתוך כדי דיבור לעבירה, נפסלה] (שו"ת עמודי אור צט). ובשיטה מקובצת (מובא בנתיב"מ נב) מבואר שאינו נפסל אלא אם העיד או לאותו בעל דין (וכדמשמע בב"ק עג.), אך לא בעדות אחרת.

ב. לדברי רבי יוסי, עד שהזומם בדיני ממונות כשר להעיד בדיני נפשות. אבל הלכה כרבי מאיר שפסול לכל עדויות. ואעפ"י שבכל מקום הלכה כרבי יוסי במחלוקתו עם רבי מאיר, כאן שונה שסתם מתניתין (בעדיות כ) כרבי מאיר.

ג. מומר אוכל נבילות לתיאבון — דברי הכל פסול לעדות, שהוא כרשע של 'חמס', לפי שהמזמן מעבירו על דתו שהרי אוכל נבילה ולא שחוטת מפני שהיא זולה יותר (רש"י).

ד. מומר האוכל נבלות להכעיס — אביי אמר פסול, שהריהו רשע. ורבא אמר כשר שאינו בכלל עד חמס. הלכה כאביי (יע"ל קג"ם).

א. יש ראשונים שנראה מדבריהם שפסקו כרבא, וכבר תמהו על כך מסוגיתנו (ע' בשו"ת הרשב"א ח"ד קסו; הג"מ עדות י; גוב"ק אה"ע נו, ועוד).

ב. יש מי שכתב שאפילו לרבא, האוכל נבלות להכעיס פסול לעדויות שאין בהן הפסד ממון לבני

אדם — שכשם שחשוד על איסור נבלה להכעיס, כך נחשד על איסור עדות שקר להכעיס, אם אינו מרע לבריות (עפ"י קהלות יעקב. ועתוס' עירובין סט: ד"ה אי. ואולם בפעם אחת יתכן שלא נעשה 'חשוד' — ע' בשו"ת מהרי"ק קס; עמודי אור סוס"י מד. וע"ש מב).

ה. נשבע לשקר שבועת ממון — פסול לעדות.
שבועת שוא ושקר שאינה של ממון — משמע לכאורה מפשט הסוגיא שלאביי פסול לעדות ולרבא כשר, כדין מומר אוכל נבילות להכעיס שאינו 'עד חמס'.
י"א שכיון שאינו לוקה, אפילו לאביי לא נפסל (ע' בשו"ת מהרי"ט אה"ע מג). וכ"כ הרמב"ם שאינו נפסל משום 'רשע' אלא בעבירה שיש בה מלקות.

דפים כז — כח

נח. האם האישים דלהלן כשרים לעדות:

א. אוהב לבעל הדבר, או שונאו.

ב. שני עדים הקרובים זה לזה.

ג. הקרובים מן האם.

ד. דרגת קרובה של ראשון בשלישי (כגון: אח של אבי אבא); ראשון ברביעי.

ה. שני בשני (כגון: בן אחי אבא).

ו. שלישי בשני (כגון: נכד אחי אבא).

ז. בן חורג; אשתו, בנו, וחתנו.

ח. נשותיהן של הקרובים.

ט. אחי האח.

י. 'מחותן' (= עדות אבי החתן לאבי הכלה, ולהפך).

יא. ארוס (המעיד לארוסתו).

יב. גיסו (= בעל אחות אשתו).

יג. בן גיסו או חתן גיסו.

יד. בן אחי חמיו; בן אחי חמותו; בן אחות חמיו / חמותו.

טו. חתן אחי חמיו; חתן אחי חמותו; חתן אחות חמיו / חמותו.

טז. קרוב שנתרחק.

א. האוהב והשונא — רבי יהודה פסלם להעיד (והוא לא אויב לו — יעידנו. וסברא היא שהאוהב דינו כשונא). אמרו לו: לא נחשדו ישראל על כך. [ומהכתוב דרשו חכמים לענין דיין, שמשום ששונאו אינו מהפך בזכותו. כט.].

איזוהו אוהב — זה שושבינו. רבי ירמיה אמר רב: כל שבעת ימי המשתה. בשם רבא אמרו: אפילו מיום ראשון ואילך (בטלה שושבינות וכשר להעיד. רש"י). שונא — כל שלא דבר שלשה ימים באיבה.

הלכה כחכמים שכשר. ויש שכתבו ש'שונא גמור' פסול אף לחכמים (ע' הת"ס חו"מ לג בשם רש"ל בתשובה לג; באור הגר"י פרלא לסהמ"צ לרס"ג ח"א קלח).